

[Interact]

Evropská města v akci

Úvodem

Program spolupráce Interact se nyní dostává do své druhé fáze. Dvanáct případových studií našich partnerských měst a všechna ta práce, kterou jsme společně udělali, nám umožňuje vydat prvního průvodce jak uplatňovat strategii v Evropských městech. Tato příručka kriticky zkoumá klíčové problémy a možné potenciální výhody, se kterými se setkáváme, když uvádíme do praxe naše strategie. Ve složitě situaci dnešních měst a jejich spravování věříme, že hlubší pochopení našeho prostředí a nový způsob jak přistupovat ke strategickým projektům, nás často může vést k novým myšlenkám a lepšímu zavádění našich projektů do života. Město Malmö nyní experimentuje s novými způsoby urbanistického managementu. Díky obnově městské části v Západním přístavu a probíhající revizi Celkového plánu rozvoje, město rozšiřuje své tradiční koncepce urbanistického trvale udržitelného rozvoje o oblast sociálních problémů. Díky pilotním iniciativám se město a jeho partneři snaží začít nové formy spolupráce, které by byly jednoduché a pružné, a hledají jak zlepšit plánovací proces a snaží se přijít s ambiciózní vizí pro město a jeho obyvatele. Tyto postupy jsou otevřené pro občanskou společnost ale také je to výzva pro městskou správu, aby zvýšila svou schopnost pracovat kolektivně. Takový vývoj platí pro všechny naše evropské metropole.

Benoit Quinon
 generální ředitel, Greater Lyon

Malmö

Město Malmö rekapituluje svou historii

Malmö leží v okrese SkCne v jihozápadní části Švédska. V historii tohoto místa se můžeme vrátit na pobřeží Öresundu až do doby mezi lety 1250 až 1275. V té době Öresund náležel do dánských teritoriálních vod. Jako důsledek mírové smlouvy podepsané roku 1658 v Roskilde, Dánsko přenechalo Švédsku území SkCne a město Malmö. Nová politická mapa radikálně změnila situaci dříve partnerských měst Kodaně a Malmö. Dánské hlavní město, které se původně nacházelo v centru hustě obydlené části království, se náhle ocitlo na východní periferii zmenšeného státu. Malmö, které sousedilo s hlavním městem, je nyní poněkud izolované. Od jeho nového švédského hlavního města Stockholmu ho nyní dělí vzdálenost 650 kilometrů.

Ve 20. století bylo Malmö blahobytným průmyslovým městem s velkým přístavem a prosperujícím textilním průmyslem. Avšak v 80. létech byly uzavřeny velké průmyslové podniky i loděnice. Pro Malmö nastalo období recese a město také ztratilo svůj charakter, kterým se vyznačovalo po celé uplynulé století. V dnešní době si díky novým podmínkám a silné politické vůli Malmö hledá svou novou tvář.

V roce 1991 se Dánsko a Švédsko rozhodly společně vybudovat most přes Öresund a spojit tak Kodaň a Malmö. Od roku 2000 tato dopravní spojnice přispívá k dynamickému rozvoji Regionu Öresund. Nová universita, nový železniční tunel pod městem i aktivity podporující rozvoj Západního přístavu mění původní charakter Malmö jako průmyslového města na místo, kde se daří moderním technologiím a vzdělanosti.

Základní údaje o Malmö

- Malmö je třetím největším švédským městem. Má 265 000 obyvatel. 24% z celkového počtu obyvatel jsou cizinci.
- Malmö je součástí Regionu Öresund, který leží na hranici Švédska a Dánska. Žije zde 3,5 milionu lidí.
- Hrubý domácí produkt v Malmö je 11 650 eur na jednoho obyvatele. Švédský průměr činí 12 497 eur (údaj z roku 2001).

- V roce 2003 v Malmö dosahovala míra nezaměstnanosti 6% zatímco celkový údaj pro Švédsko byl v roce 2002 jen 5,4%.
- Na universitě v Malmö studuje 20 000 studentů.
- Malmö je obýváno lidmi, kteří přišli ze všech částí světa. Žije tu 160 národností. Jejich příslušníci hovoří stovkou různých jazyků

Další informace: www.malmo.se

Projekt:

Urbanistická obnova Západního přístavu

První fáze rozvoje:
Bo01, Evropská
výstava o bydlení
Expo 2001

Možnosti stát se hostitelem výstavy o bydlení se dostalo Malmö v soutěži s několika dalšími švédskými městy. Úkolem této výstavy bylo začít debatu o tom, jak bychom si přáli bydlet ve městě zítřka. O „Městě zítřka“ se diskutovalo z různých hledisek jako jsou problémy ekologické, sociální, technické a udržitelnost lidských zdrojů. Od května do září 2001 Expo navštívilo 400 000 lidí.

Expo v Malmö bylo jednou akcí ze série aktivit organizovaných Národní radou pro bydlení, výstavbu a plánování (The National Board for Housing, Building and Planning), Švédskou asociací společností městských bytů (The Swedish Association of Municipal Housing Companies), Švédskou asociací místních úřadů (The Swedish Association of Local Authorities) a patnácti městy, které společně pracovaly na přípravě „Švédské výstavy o bydlení“. Expo v Malmö se také vyznačovalo tím, že bylo podporováno Evropskou komisí, která pomohla s financováním energetických řešení. Výstavy týkající se bydlení jsou ve Švédsku vždy umístěny do nově budovaných oblastí a jsou považovány jako dobrá příležitost pro hostitelské město, aby přilákalo pozornost a našlo konkrétní vlastníky domů, kteří se zajímají o nová řešení a jsou ochotni zapojit se do demonstrace pokrokových projektů. Výstava je dobrým podnětem k testování nových myšlenek.

Výstavní plocha o rozloze dvacet pět hektarů je pouze částí Západního přístavu. Rozvoj této oblasti bude pokračovat možná po dalších třicet let. Na ploše sto šedesát hektarů

Strategické místo

Västra Hamnen (západní přístav) je stošedesátihektarová oblast blízko městského centra. Dříve zde byla loděnice. Nyní se tato oblast mění v nový moderní městský distrikt s obytnými domy, kancelářemi, obchody a službami.

Pokračující vývoj Västra Hamnen je založen na základech trvale udržitelné společnosti a na poznatcích z první fáze vývoje v Bo01, Evropské výstavy o bydlení Expo 2001. Můžeme zde vidět různorodá architektonická řešení, která přispívají k tvorbě trvale udržitelného městského prostředí. Je to městská část, která inspiruje tvořivost, rozvíjí další znalosti a stimuluje ekonomický růst.

Opatření pro obnovitelnou energii, která podporují a zvyšují biodiverzitu, jde ruku v ruce s dalšími iniciativami a tvoří silný koncept udržitelnosti pro celou oblast. Projekt se už těší značné mezinárodní pozornosti a uznání.

Úkolem je vytvořit z Västra Hamnen mezinárodní příklad hustě obydlené oblasti, která však splňuje i ekologická kritéria.

bude domov pro 10.000 lidí a dalších 20.000 lidí zde bude pracovat a nebo studovat. Město už na výstavbu infrastruktury a přípravných stavebních prací dosud investovalo 40 milionů eur.

Snadné a pružné pracovní partnerství

Zde popisovaný plán byl zpočátku vytvářen pro jinou část města a současné místo bylo vybráno teprve tři roky před konáním Expa. To způsobilo, že projektanti i stavitelé kladli důraz na proces organizace. Organizátoři Expa, město a stavitelé úzce spolupracovali. Architekt Expa a městský architekt vytvořili plán ulic, kde se kombinoval řád s přehledností. Zeď obytných domů objímá vnitřní část, velké budovy jsou doplněny nízkými domy a rozvojový plán tu dovoluje smíšený rozvoj. Na projektu se podíleli evropští kvalitní architekti, kteří projektovali oblast Bo01. Program byl vytvořen za společné účasti města projektantů a organizátorů Expa. Skupina budoucích obyvatel se účastnila diskusí a na jejich názory byl brán zřetel.

Takový velký projekt představuje pro město výzvu v oblasti organizační a koordinační. Malmö se pustilo do řešení problému hned v několika různých rovinách.

Nejdříve bylo nezbytné, aby městští projektanti a stavitelé spolupracovali a směřovali své úsilí jedním směrem. Byl zformován velmi flexibilní systém organizace. Ředitel městské plánovací kanceláře předsedal pravidelným setkáním všech účastníků projektu. Pracovní skupina se scházela často, zejména pokud byly k řešení složité problémy. A vše také muselo být hotovo mnohem rychleji než bývá při takových projektech zvykem.

Současně se formovala podobná pracovní skupina v rámci městského úřadu. Účastnily se všechny útvary a zapojily se tak do koordinování projektu. Nebyla stanovena žádná pevná organizace projektu, všichni pracovali na rozvoji oblasti Bo01 jako na součásti jejich běžné práce. O něco více než rok před začátkem výstavy Expo město zřídilo kancelář Expo, která se nacházela blízko místa, kde pracovali lidé zodpovědní za realizaci projektu.

Rozhovor

Dosahování konsensu

Christer Larson, městský architekt pro Západní městskou část, odpovídá na tři otázky

Jak postupuje výstavba Západního přístavu?

Výstavba Západního přístavu postupuje velmi dobře. Zkušenosti získané v průběhu první fáze projektu jsou velmi užitečné pro pokračující proces, zejména pro spolupráci s projektanty na vytvoření kvalitního projektu a podpoření používání obnovitelných zdrojů energie. Naším přáním je, aby se celá oblast Západního přístavu stala známou na národní úrovni jako příklad městského rozvoje dle zásad trvalé udržitelnosti.

Jaké jsou hlavní problémy se kterými se setkáváte?

Nesložitejším problémem je povolení provozu, které dostaly průmyslové podniky v oblasti. Před velmi dlouhou dobou jim byly uděleny koncese, které jim dovolují provoz i přes to, že znečišťují ovzduší a obtěžují své okolí velkým hlukem. Tato povolení byla udělena na neomezenou dobu. Ovšem o podmín-

Tato kancelář se také starala o závazky města vůči Expo jako bylo například zajištění bezpečnosti a ochrany, průvodců a ostatního personálu pro Expo, pavilonu věnovanému Malmö, propagaci města a parkovací kapacity. Tento nový přístup byl posuzován lidmi sdruženými ve skupině LOTS/PILOT. Tato skupina měla za úkol podívat se na plánovací procesy nezaujatě a bez předsudků a otestovat nové myšlenky a nápady. Členy této skupiny byli mladí zaměstnanci všech oddělení. Cílem bylo zlepšit plánovací proces díky zavedení principu partnerství, formulovat princip snadné komunikace, stimulovat větší účast v projektu a posoudit případné velké akce pro Västra Hamnen.

kách provozu je možné znovu vyjednávat každých deset let. K tomuto problému jsme se postavili tvořivě a snažíme se dosáhnout řešení speciálními dohodami a ustanoveními zakotvenými v detailním plánu.

Co se můžeme naučit z projektu z hlediska managementu městského rozvoje?

Zvolili jsme si velmi flexibilní strukturu organizace projektu, do které jsou zapojeni externí i interní členové. Ti se setkávají na workshopech a společně tvoří nápady a ideje, kterých chceme dosáhnout. Byl to velmi otevřený a dynamický proces. Avšak podle mého názoru je nyní čas uvažovat o více strukturovanější

Příklady iniciativ:

- Skupina PILOT organizovala studijní cestu do Velké Británie na téma trvale udržitelný rozvoj pro městské projektanty a stavitele. To byl jeden způsob, jak diskutovat o vizích pro tuto oblast.
- V průběhu výstavby Expo tato skupina zorganizovala výstavu o celém projektu v pavilonu věnovaném městu Malmö a městští úředníci zde byli přítomni s dotazníky a informačními materiály. Mnoho lidí z Malmö a ostatních měst ochotně odpovídalo na otázky a přispěli svými názory k rozvoji Västra Hamnen. To byl také jeden ze způsobů, jak prodiskutovat myšlenky, nápady a vize rozvoje oblasti. Přispělo to i k posílení kontaktu s veřejností a zapracování jejich názorů do procesu.
- Skupina zorganizovala diskuse a slyšení s různými sektory společnosti, aby zjistili jejich názory a pohledy na rozvoj Västra Hamnen a posbírali návrhy na možné velké akce a partnerství. Všechny informace byly předány koordinační skupině projektantů a stavitelů, kterou řídil ředitel Městské projektové kanceláře, Koordinační skupina byla dohlížecím výborem pro LOTS/PILOT projekt.

formě organizace, která může být užitečnější při naší pokračující práci. Naše rozhodnutí uchopit pevně organizační strukturu pro nastartování celého procesu je velmi důležité. Tuto metodu budeme používat i v budoucnu v nových oblastech rozvoje. Také jsme si uvědomili, jak důležité je mít pevné propojení mezi rozpočtem, plány a uplatňováním projektu v praxi.

Informace a účast obyvatel

Proces pokračuje a pocítujeme rostoucí potřebu větší účasti více obyvatel, zástupců obchodní sféry a university. Na začátku projektu se obyvatelé Malmö stavěli velmi skepticky k výstavě a projektu výstavby Západního přístavu. Oblast byla považována za místo pro bohaté a mocné a tudíž nezajímavá pro širokou veřejnost. Tento názor se mění, protože lidé si více a více užívají proměny podél moře a navštěvují zdejší kavárny a restaurace. Přesto magistrát zorganizoval některé iniciativy, které mají přispět k tomu, aby občané akceptovali nové aktivity jako součást rozvoje celého přístavu. Městská projektová kancelář mimo jiné například otevřela Fórum o plánování projektování v Západním přístavu. To bude místo, kde se budou konat výstavy a semináře, bude tu dostupná dokumentace a různé užitečné informace. Digitální síť bude vytvořena tak, aby tak mohl být udržován úzký kontakt s občany a podnikateli z této oblasti a stejně tak s lidmi, kteří činí rozhodnutí na úrovni města ve spolupráci s existující sítí zaměřenou na dodržení principů trvale udržitelného rozvoje. Fórum a digitální síť budou otestovány v průběhu různých aktivit. Bude se tak propagovat účast obyvatelstva, aby se zvýšil ekonomický růst, podpora strategie a akční plán pro trvale udržitelné Malmö. Digitální síť bude také částečně založena na bezdrátovém spojení.

Strategické plánování ve Švédsku ilustrované na příkladu Malmö

Od roku 1990 musí mít švédská města Celkový plán rozvoje. Druhý celkový /strategický plán rozvoje byl vytvořen městskou radou v roce 2000. Plán je revidován každé volební období.

Celkový plán je nejdůležitějším strategickým nástrojem pro Městské zastupitelstvo Malmö, popisuje jak řídit a rozvíjet město a krajinu v dlouhodobých termínech. Je to efektivní nástroj místní vlády pro koordinování

a uskutečňování všech plánů. Dlouhodobý charakter Celkového plánu rozvoje způsobuje, že se tak stává platformou pro všeobecné diskuse o budoucnosti Malmö. Vize a návrhy týkající se rozvoje města jsou také zpřístupněny veřejnosti, o plánu se diskutuje a je mu poskytnuta politická podpora.

Celkový plán je také nástrojem pro dialog se státem, když se jedná o věc národního významu a zájmu. Všechna

na města mají povinnost vytvořit takový plán a revidovat ho v průběhu každého mandátního období.

Současná revize plánu je zaměřena na principy trvale udržitelného rozvoje. Současně také městská rada uvedla v chod proces nazvaný „Všeobecná prosperita“, aby se dále podpořil důraz na sociální a ekonomické aspekty trvale udržitelného rozvoje.

Rozhovor

Rozhovor s Andersem Rubinem místostarostou pro bydlení a městské prostředí

Co je nejdůležitějšího na současné revizi Celkového plánu pro Malmö?

Nejdůležitější je ukázat jak práce na integraci a otázkách práva je začleněna do plánovacího procesu. V předešlých plánech byla zdůrazněna důležitost ekologických problémů a my na ně samozřejmě nezapomínáme. Avšak v současné době jsou pro nás nepochybně nejdůležitější sociální otázky.

Jak to ovlivní uvádění Celkového plánu rozvoje do praxe?

To ještě nevíme, není to jednoduché! Je to pro nás něco zcela nového, že zavádíme koncepty jiné než tradiční postupy městské plánování a ekologické otázky do Celkového plánu rozvoje. Dříve jsme na problémy reagovali tak, že jednotlivá

opatření přijímali občané jednak jako soukromé osoby, nebo jako podnikatelé a podobně. V předchozích plánech jsme se zaměřili zejména na budování infrastruktury a životního prostředí. Ovšem to není dostatečné pro řešení sociálních problémů v oblastech, které spravujeme. Musíme zvažovat i jiné aspekty trvale udržitelného rozvoje a Celkový plán rozvoje je dobrým nástrojem v této strategii.

Jak je práce na projektu „Všeobecné prosperity“ souvisí s Celkovým plánem rozvoje?

„Všeobecná prosperita“ je proces, který nám může pomoci zaměřit všechnu energii městské správy na práci na problémech souvisejících se sociální spravedlností. Měli jsme mnoho projektů, které byly kritizovány proto, že do nich byli zapoje-

ni jen ti úředníci, kterých se to bezprostředně týkalo. Projekt všeobecné prosperity je strategický rozvojový úkol pro město. Proto by se měli o něho zajímat všichni, měl by se týkat nás všech a to je náš hlavní úkol.

Kontakt:

Grand Lyon
20 rue du Lac
F - 69003 Lyon

Ředitelství pro oblast prosperity a strategie aglomerace

Patrick Lusson :
tel. 00 33 (0)4 78 63 46 65
Corinne Hooge / Christophe Pons
tel. 00 33 (0)4 78 63 42 46
e-mail : chooge@grandlyon.org

www.interact-network.org

[**Interact**] je tematickou sítí v rámci hlavní činnosti pro „Město zítřka a kulturní dědictví“ programu „Energie, životní prostředí a udržitelný rozvoj“ v rámci 5. rámcového programu Evropské unie

Tým projektu Interact v Malmö:

brithemuller@malmo.se
maria.lundgren@k3.mah.se

GRANDLYON
communauté urbaine